

Mål- eller målingsstyret undervisning?

Bent Lindhardt, UCSJ

Jeg er blevet bedt om at kommentere Rune Hansens (RH) artikel “At styre efter målet i matematik” i *MONA*, 2015(1), hvilket jeg gør med glæde. RH fremlægger i artiklen sider af det ph.d.-arbejde som han er undervejs med, og det betyder selvfølgelig at det fremlagte kun kan tænkes som noget foreløbigt. Det synes dog som rettidig omhu at viderebringe den viden han har allerede nu hvor debatten om læringsmålstyret undervisning er så overvældende som jeg oplever den er.

Jeg skal derudover indledningsvis complimentere for et ræsonnabelt og tilsyneladende ganske veldokumenteret indlæg hvor vi får interessante referencer til den matematikdidaktiske forskning i elevers målorientering af undervisningen. Et indlæg som kan skabe et mere nuanceret syn på målsættelse af undervisningen – og et indlæg som tydeliggør nogle konsekvenser hvis man ikke er sig disse nuancer bevidst.

Mine kommentarer skal ses i lyset af at jeg gennem de sidste år har været en del af skrivegruppen der udviklede fælles mål for matematik, og efterfølgende har deltaget i debatten, inspirationsmaterialer og kursusvirksomhed om implementering af læringsmålstyret undervisning.

RH's artikel har først en indledende beskrivelse af hele reviewprocessen, som måske nok kunne have været undværet i denne sammenhæng, men dog alligevel understøtter oplevelsen af et solidt metodisk forskningsarbejde som belæg for de efterfølgende udsagn, som denne kommentar koncentrerer sig om.

I tema 1 fokuserer Rune på måltypologi, og han identificerer to typer af mål som han omtaler som læringsmål og præstationsmål. Et lidt uheldigt valg for den første måltypes vedkommende idet der kan komme kommunikationsproblemer mellem den beskrivelse RH har af læringsmål, og den som indgår i undervisningsministeriets læringsmålstyret undervisning.

I den ministerielle tænkning er læringsmål en del af et indholdsmæssigt målhierarki hvor man nedbryder flerårige kompetencemål til etårige færdigheds- og vidensmål og videre til lærerens valg af læringsmål for de enkelte undervisningsforløb. Jeg no-

terer mig at RH selv er ved at genoverveje betegnelsen, og vil opfordre til at vælge fx mestringsmål hvilket jeg vil bruge i det følgende.

Præstationsmål beskrives som de mål hvor eleverne primært begrundes deres arbejde i at det kan måles i forhold til andres. Motivationen ligger således mere i rangeringen og mindre i motivationen for hvad eleven arbejder med.

Mestringsmål beskrives som de mål hvor eleverne fokuserer mere på at opnå egne evner uden at målingen indgår. Der indgår formodentlig i den målorientering en oplevet meningsfuldhed hvor sagen er det centrale og ikke belønningen.

RH nævner forskellige konsekvenser af de to måltyper:

Præstationsmål udvikler en adfærd som i højere grad fører til individualisering – man er sig selv nok. Der udvikler sig en kultur hvor der er offensive målsættere og defensive målsættere. Den første gruppe profiterer af arbejdet, mens den sidste gruppe udvikler afværgestrategier i undervisningen hvilket har en negativ virkning på læring. Det giver positive resultater i test og karakterer hvilket vel må siges at være naturligt idet det er det eleverne arbejder på. Det udvikler “spring over”-effekter hvor man går efter de lette løsninger som kan betale sig, for at få en højere score. Der udvikles formodentlig en cost-benefit-tænkning for hvad man skal bruge sine ressourcer på som elev hvilket kan gøre projektarbejde, fordybelse osv. uprofitabelt når nu testbelønningen er som den er.

Mestringsmål øger elevernes selvværdsfølelse og lyst til læring, til øget anvendelse af effektive lærings- og kognitive strategier. Der er ikke som ved præstationsmål en klar sammenhæng mellem karakterer/testscorer og opnåede mestringsmål. Her nævner RH selv at man må overveje det målingsinstrument man bruger.

I denne sammenhæng tillader jeg mig at fremhæve RH's beskrivelse af en norsk undersøgelse (Skaalvik & Skaalvik, 2013) hvor man forsøger at se på hvorvidt mestringsmål og præstationsmål er hinandens modsætninger, eller om de kan leve side om side – hvilket de mener at kunne påvise til forskel fra hvad anden matematikdidaktisk litteratur tidligere har beskrevet. Der fremhæves dog det centrale i at bevare en høj grad af mestringsmål for at modvirke at præstationsmålene tager over. Interessante forskningsresultater som jeg håber RH vil trænge dybere ind i i sit ph.d.-arbejde.

Skal man holde disse måltyper op mod principperne for målhierarkiet i de forenklede Fælles Mål, ser jeg dem som uafhængige størrelser uden noget større overlap men snarere nuancer på en måldiskurs. I RH's måltypologi er mål ikke lærerens mål men elevens mål for arbejdet – det som driver værket – den motivation og de læringsstrategier eleverne udvikler. Men kan der alligevel ikke være grund til at rette et bekymret blik på udbredelsen af læringsmålstyret undervisning, som den formidles fra UVM?

Jeg ser en frygt for at formidlingen og udformningen af læringsmålene i langt højere grad appellerer til at eleverne sætter sig præstationsmål frem for mestringsmål. Som RH også debatterer ligger der en meget nærliggende årsagssammenhæng mellem elevernes orientering mod præstationsmål og en forenkling af fagets færdigheder og viden – og en bekymrende forenkling hvor der sigtes mere på banal kunnen og paratviden end forståelse og matematiske kompetencer.

Med nogle af de signaler der sendes fra UVM, taler man om “konkret læringsmål”, “evaluerbare mål”, “klare og tydelige mål” osv. – vendinger der kunne pege mod en sådan forsimpning, og som kunne ende i rene færdighedstest for at man kan overskue mål og evaluering. Det er enklere, tydeligere og nemmere at måle om eleverne kan udpege tallet 83, end at vurdere deres ræsonnementskompetence. Den øgede forventning og anvendelse af nationale test peger i samme retning. Det bør i denne sammenhæng retfærdigvis bemærkes at Fælles Måls beskrivelse af færdigheder er bredere end de færdigheder vi traditionelt omtaler i matematik, men det ændrer ikke ved bekymringen for hvordan det læses og tolkes af den enkelte lærer.

Til gengæld synes det nærliggende at tænke mestringsmål som mere rettet mod en kompetenceorienteret undervisning – mod mere forståelsesorienterede og fordybende mål.

Problemet er at det er noget nemmere at fremelske præstationsmålsætningen end mestringsmålsætningen. Vores teknologi, vores offentlighed, vores politikere, store mængder af testmaterialer og traditioner foreligger i et omfang det kræver sin mand og kvinde at stå imod. I den sammenhæng ville det måske være nærliggende at se på anvendelse af en taksonomi som kunne forstærke brugen af mestringsmål, som fx SOLO (*Structure of the Observed Learning Outcome, 1986*) hvor man vurderer kvaliteten af den måde eleven strukturerer sin viden på, og evnen til generalisering og frem for alt forholder sig til forståelsesdybden af elevens læring.

Jeg vil med spænding se frem til den endelige afhandling fra Rune Hansen – og bede det fagdidaktiske miljø allerede nu tage diskussionen op om vi skal have mål- eller målingsstyret undervisning.